

Cuvântul Ardeanului

2 LEI
Exemplarul

Redacția și Administrația:
ARAD, Str. Românului No. 6.
Telefon 156.

ORGAN POLITIC ȘI DE INFORMATIUNI
Apare Joia și Duminică

ABONAMENTE:
Un An lei 300 — Șase luni lei 180
Trei luni lei 100
Anunțuri și reclame după tarif

2 LEI
Exemplarul

Veniți cu noi!

De Vasile Goldiș

O sfântă și dulce copilărie! Tu ești vistieria nescăpată de mângâiere a sufletului meu. Tu ești grădina desmierdătoare de dulci amintiri, tu ești izvorul meu de însuflețire și iubire de neam.

viața, plugari români, pe voi nu v'am uitat. Vouă au fost închinete scrisurile mele. Ce dragi îmi erau prunciile voștri în școala cea mare, unde eram și eu dascăl. Ei știu, cât îi iubeam și cum le dam lor hrana din sufletul meu.

Vă văd pe toți, dragi tovarăși de școală, colo în căsuța acoperită cu paie a dascălului nostru bătrân, a lui Neculaie Albu, vă aduceți aminte?

Și când duhul vremilor a chemat la luptă grea în casa țării pe toți aceia, cari vă iubesc pe voi, vesel și fără șovăire m'am întors în satele voastre, plugari români, grăindu-vă vouă graiul iubirii frațești, vestind adevărul și chemându-vă la luptă pe toți pentru desrobirea voastră.

Cu sumănțele voastre albe, cu ochii voștri aprinși mari și atât de cuminiți, fricoși de dascăl, dar veseli și săgălnici, cum erați, și surorile voastre sfioase, cu iile lor albe și măramile roșii date peste piept și strânse la spate, vă aduceți aminte?

Din munții Hălmagiului am alergat pe câmpia Bănatului, dela Brașov la Nădlac și din sat în sat umblat-am, vestind desrobirea sufletelor românești. În aceste dulci clipe simțeam iarăși, cum se lipește sufletul meu de sufletele voastre, plugari români.

Erați prunci plugarilor români și sufletul meu deșteptat la cunoștință, pe voi v'a cuprins mai întâi în cercul dragostei sale curate și sfinte. Vă văd și acum, vă văd pe voi cei fără de păcate, cei fără de răsplăt, cei fără speranță, vă văd întoideana și soarta voastră aspră și nedreptățe ce o văd acoperindu-vă viața voastră grea și plină de suferință, mă doare, mă doare.

La muncă fără preget și încredere deplină conducătorilor noștri.

Când în zilele de Duminică și sâmbătoare stateam așa sfioși, îmbrăcați în cămașutele curate de zole, închinând, sfegnicele și ripizole și crucea spre altar, în toate zilele acestea și ani dearândul, așa pe neștiute, s'a lipit de sufletul meu jurământul să închin viața mea vouă, vouă să slujesc, cât voi trăi, plugari români!

Armonia ce domnește în actualul guvern, cum și primele măsuri luate cu imediatele rezultate ce au dat, sunt cele mai temeinice dovezi că, doleanțele noastre se vor satisface.

Treceau unii după alții, greoi, fără bucurie, anii de școală prin orașele reci, fără livezi și fără flori, dar gândul meu niciodată nu s'a puit despărți de voi. Cu întoarcerea între voi se întorcea și veselia în sufletul meu. Vă aduceți voi încă aminte de mine, dragi tovarăși ai copilăriei mele?

Am fost și sunt și eu sărac ca voi. Muncind din greu îmi câștig pâinea cea de toate zilele, dar oricât de grea mi-a fost adeseori

vouă în foaia aceasta. Nu voi cunoaște osteneala întărind sufletele voastre în iubirea de neam, ci mai vărtos mă voi năzui să între în căsuțele voastre lumina, să aflu sălaş în inimile voastre nădejdea dreptății.

Nu vom birui, decât închegându-ne cu toții într-o puternică ostire pentru dreptul nostru furat. În lupta grea ce o purtăm pentru desrobirea voastră plugari români, veniți cu noi!

Am reprodus acest articol al dlui Goldiș din „Românul” Nr. 4, apărut la 6 Ianuarie 1911, ca o pilduire a continuității acțiunii dsale pentru binele norodului.

Același bărbat politic, care de 40 de ani luptă pentru binele obștesc, având tendința: *de-a-i vedea odată pe robii pământului ajunsii la un liman, trăind și dănsii o viață mai tihnită și pornită spre înflorire*, ridicat-a din nou steagul partidului național român pentru apărarea drepturilor sfinte ale celei mai frumoase și mai bogate provincii din România Mare: Ardealul.

În sprijinul ideii propovăduită de acel care n'a încetat nici o clipă a gândi și acționa pentru fericirea fiilor satelor, vlagă neamului nostru, datorii suntem cu toții să-i urmărim fără șovăire spre îndeplinirea idealului său scump și al nostru al tuturor.

Armonia ce domnește în actualul guvern, cum și primele măsuri luate cu imediatele rezultate ce au dat, sunt cele mai temeinice dovezi că, doleanțele noastre se vor satisface.

Românii în streinătate

O știre recentă ne aduce vestea unui nou succes românesc în străinătate, datorit dnei Elena Văcărescu, delegata României la Societatea Națiunilor. Dsa a revenit zilele acestea la Paris, după o serie de douăsprezece conferințe ținute în diferite centre ale Olandei. Remarcăm că dra Elena Văcărescu a ținut aceste conferințe sub auspiciile „Alianței Franceze” și o foarte întinsă asociație de propagandă culturală — și dra este prima streină careia i s'a încredințat o misiune de așa de înaltă importanță. O mare parte a acestor conferințe dra Văcărescu a consacrat-o legendelor și tradițiilor românești și la Haga — cu prilejul unei astfel de serate, la care asista întreg corpul diplomatic — i s'a făcut o entuziastă primire, sărbătorind însuși țara românească, despre care conferințara a știut să vorbească cu căldura pe care cei mulți i-o cunoaștem. Astfel de știri nu poate decât să ne umple sufletele de speranță și avem credință că semințele aruncate cu atât entuziasm, nu vor întârzia să ne dea roadele mult așteptate.

Un atentat la adresa românismului

Prin actuala componență a comisiilor dela Primăria Arad se sugrumă și ultima rămășiță de viață românească din acest oropsit oraș. — Nepăsarea primarului e specifică

Ceeace era de prevăzut, astăzi e fapt împlinit. Felul cum s'a plămădit odiosul consiliu al orașului, a sfârșit prin a fi un atentat la tot ce e românesc în acest oraș bătut de Dzeu. Abia constituit consiliul, întâia grijă a celor care s'au cocoțat în fruntea primăriei a fost să-i voteze diurne grase. E încă în sângele tutulor revolta pe care a răscolito s'ovnu cu membrii delegației permanente înțeleg să reprezinte interesele orașului, mâncând fonduri în schimbul atmosferei pestilențiale pe care o crează prin prezența lor acolo. Azi asistăm la o altă scenă, cu mult mai gravă. Inconștienții din fruntea primăriei au dat ultima lovitură culturii românești și de altfel atât de mașter tratată în acest colț al țării. De azi începând cultura românească a ajuns la discreția lui Stauber Iosif, omul care cu câțiva ani în urmă și-a bătut joc de Dinastia română și de dorobanțul român care a săvârșit minunea schimbării la față a Ardealului. Tu scriitor sau actor român care chinuit de dorința de-a răspândi cultura românească în ținuturile alipite, încerci să aprinzi un opaiț pe altarul acestei culturi și în inima Aradului, oprește-te. Căci aceia care e chemat să se pronunțe asupra rostului tău în acest înstrăinat oraș, e faimosul Stauber Iosif, pe care, pentru nenumăratele sale nemernicii din trecut, un român cinstit ar trebui mai curând să-l scuie în față, decât să stea cu el la aceeași masă de lucru.

ot ce e românesc, a căror participare la mișcarea culturală a orașului nostru se rezumă la aplaudarea picioarelor goale a coristelor din trupa lui Tanase, și nu ne vom război nici cu majoritatea maghiară care luptă în interesul poporului pe care îl reprezintă, ci cuvântul nostru se îndreaptă cu plină indignare, în prima linie, împotriva primarului care a admis ca sub conducerea sa să se aducă hotăriri ca acelea ale ședinței din 15 Aprilie. Omul care acum câțiva ani în urmă a fost stimat de toată lumea românească pentru atitudinea vânoasă cum a înțeles să apere interesele noastre în acest oraș, azi, când în mijlocul haitelor de nechemiați care s'au vârat în fruntea treburilor noastre obștești, era indispensabilă o mână de fier a conducerii, e complet absent dela orice reacțiune, menită să ardă rana deschisă în organismul vieții noastre publice de incompetența poailor liberale. Unde ai fost Dia, Domnule Dr. Ioan Robu, în ziua de 15 Aprilie? Siam ca schimbarea de guvern a redus considerabil elanul dumitale de odinioară. Nici odată însă nam fi banuit că vei fi în stare să te lași în așa măsură târât în mocirla politiceii rău înțelese de partid, de aceia care azi se lăbărează în fruntea comunei noastre. Până mai deunăzăm credeam într-o sănătoasă reacțiune din partea Diale, mai ales că împrejurările politice schimbate și-au fost nespu de favorabile. Câtă naivitate din partea noastră! Cei 4 ani de slugarnicie politică au fost suficienți pentru a te schimba complet după chipul și asemănarea celor care îți dau azi de mâncare și te plimbă în faetoane de gală. Azi, pentru noi, care mai avem credința nestrămutată în o renaștere a sufletului românesc aci, dta ai murit. Deschidem larg ferestrele conștiinței noastre de Români, pentru a risipi mirosul de cadavru pe care îl răspândești.

Nu ne vom ocupa de felul, cum consiliul orașului a înțeles în ședința deochiată din 15 Aprilie să rezolve cele mai importante chestiuni ale problemei noastre de a fi sau nu aci la granița de vest a țării. Nu vom analiza mentalitatea patologică a celor care constituie această parodie de consiliu, nici nu vom încerca să tragem învățături din faptul că în loc ca listele membrilor din diferitele comisii chemate să vegheze asupra bunului mers al treburilor obștești, să se compună cu chibzuială, ținându se seama de singularul principiu care trebuie să ne călăuzească în această mare de streini: acela românesc, ele s'au ticut în mod ocult, în atmosfera îmbăcsită de interese a cluburilor politice. Nici nu vom trage la răspundere pe toți suspunții certaiți cu

Al doilea, răsvrătirea noastră e îndreptată, și cu drept cuvânt, împotriva elementelor de cultură care fac parte din consiliu, înțelegând aci pe profesorii români care multumită atitudinii lor politice, se găsesc azi între îndrumătorii vieții orașului nostru. Treccem cu vederea pe dl. Niculae Mihulin, pentru că din partea Dsale nu ne puteam aștepta la o altă ținută. Dar ne gândim la dl. Ștefan

Ciuceanu, directorul școlii normale de stat, care a înghițit gălușca ședinței din 15 Aprilie fără a da expresie celui mai elementar gest de indignare. Cunoșteam în dl Ciuceanu pe un îndrăgostit a tot ce e românesc. Ne-a spus că a venit aci în Arad să facă apostolat și noi care eram de bunăcredință ne am lăsat ademiniți de această confesiune de credință marturisită cu sinceritate. Cine ar fi fost mai chemat să protesteze împotriva atentatului care s'a pregătit culturii românești în ziua de 15 Aprilie, dacă nu profesorul luminat venit de dincolo, despre care mai știam că încrețează la răbojul trecutului său o seamă de fapte bune. Ei bine, ne am înșelat. La fel cu șeful său din consiliu, dl Ștefan Ciuceanu a fost absent în momentele cele mai grele ale crizei noastre de element conducător în acest colț strein de țară.

Dar inevitabilul s'a consumat. Inconștiența fosilelor din fruntea primăriei s'a petrificat în hotărârile aduse în 15 Aprilie. Aceia care mai păstrăm în suflete nădejdea unei reînvieri românești în acest oraș oropsit, vom ști să purtăm lupta mai departe împotriva prostiei atotstăpânitoare aciuată în fruntea treburilor noastre obștești. Iar dacă am isbucnit astăzi în strigatul nostru de alarmă, am făcut-o pentru a pune la punct orbirea celor care pentru niște meschine interese de partid, sunt hotărâți să jertfească cele mai înalte cauze obștești. Istoria își va spune la timpul său verdictul. Noi ne-am ținut de datorie, să vestejim faptul în sine, ca expresia celei mai crase imoralități.

A. Coriolan

Sfichiuri

„Exii” la Abbazia...
După d. Al. Constantinescu — P. a mai dispărut și din Arad un cloșan, anunțându-și plecarea tot la Abbazia: ex-șeful nesiguranței locale.
Noi pariem însă, că, tipul petrece la Păcoța...
Servus loșka!
Noroc constantinesc...
Cu ocazia unui — din rarele noastre accidente de tren s'a răsturnat și un „salon cu excelențe liberale — între care se găsea și Cc. Alecu Etțetera...
... Și, imediat ce-a trecut primejdia, „fostul și viitor amator de ghindă s'a adresat colegilor săi:
„Ați văzut... numai cu un noroc ca al meu puteați scăpa feței!...”
Democrație și iar democrație...
La adunarea partidului maghiar din Arad ce avut loc Duminică, tot vacarmul produs a fost numai opera comunistului Baga János. Dănsul cerea morți: că nu e nevoie să se mai democratizeze partidul maghiar. „Intraută există partidul muncitoresc condus de dsa...”
Bizony Isten!
Jól van!... Deci tovarășul Baga în viitor, nu va mai vorbi în numele muncitorilor români...
Trică.

Cronica medicală

Manifestările Sifilisului

În cronică din numărul trecut s'au strecurat unele greșeli, din cauza culegătorului, care au alterat senzul textului.

În cercetările lui Levaditi și Marve se inzistă asupra caracterelor și localizării spirochetei sau a acțiunii virusului elaborat de agentul patogen al sifilisului. Acești autori emit teoria că ar exista specii diferite de spirochete în accidentele sifilisului și anume că unii se localizează pe sistemul nervos prin acțiunea virusului elaborat (virus neurotrop); iar alții pe viscere sau țesuturi (cutanat, osos, etc.) sau virusul dermatotrop. În această privință s'au emis alte ipoteze atribuindu-se felul accidentelor nu microbului însuși, ci organismului

atins de acest morbo, și anume că acolo unde există un locus minoris resistentiae acolo, se produc localizările treponemei palide și ntr'adevăr s'a observat că pe când în mod frequent intelectualii fac sifilis nervos, pentru că la dănsii acest sistem este mai slab, din potrivă muncitorii la care se cer cheltueli fizice fac frequent paralizii.

stratul mai profund al epidermului (țesutul mucos al lui Malpighi), individul este atins de sifilis. Toțuș leziunea inflamatorie nu apare la punctul de inoculare decât după o trecere de aproximativ 23 de zile. Această leziune are unele particularități cu totul proprii ea are o bază tare este erozivă și este apoi întovărășită de prinderea ganglionilor, care se măresc de volum, dar nu prezintă fenomene de inflamație, căci ei rămân tari, nu sunt dureroși, nu se înroșesc și nu dau ridicarea temperaturii locale.

Ceiace este specific sifilisului căpătat este caracterul lui evolutiv care prezintă două categorii de perioade: perioade de plină activitate și perioade de latență separate între ele de-o absență completă a oricărui accident, dând astfel iluzia a unei stări de

sănătate perfecte.

Aceste perioade au un tablou aproape fix la toți bolnavii ceia ce a permis (Ricord) să se divizeze sifilisul în 3 faze distincte:

faza primară: este considerată chiar de la incubatie și este caracterizată prin apariția sanerului (sifilismul primar) cu prinderea ganglionilor corespunzători;

faza secundară: după o trecere de treizeci până la patruzeci și cinci de zile — a doua incubatie — infecțiunea se generalizează putând în același timp să se traducă fie prin erupțiuni pe piele și pe mucoase, fie prin accidente din partea organelor. Trebuie știut de toți că această fază este cea mai periculoasă căci transmiterea boalei este sigură în acest stadiu fie pe cale ereditară fie pe cale directă sau indirectă. Erupțiile pe piele, plăcile mucoase bucale sau

din altă parte (vagin, prepuț, gland, etc.) sunt adevărate focare de infecțiune.

Aceste accidente secundare nu au o durată fixă, ele sunt în raport fie cu virulența spirochetei fie cu puterea de reacțiune a organismului, ele pot dura în mediu doi ani, și uneori chiar trei până la cinci, prezintând însă deosebiri din punctul de vedere al intensității, având astfel faze latente și faze de activitate. Manifestările eruptive la început aveau caracterul că erau generalizate, cu timpul ele tind a se localiza.

Între faza secundară și faza terțiară există în mod obicinuit o fază intermediară caracterizată printr'o perioadă de latență. Faza terțiară are caracteristica că nu mai dă accidente generalizate ci din potrivă, aci se produce un fel de reînviere a colo-

niilor de microbi latenți care se localizaseră și se organizaseră pe un loc determinat. Ceia ce mai dă o notă specială acestei faze este că dacă accidentele sunt din ce în ce mai dramatice, în schimb puterea de contagiositate atât pe cale ereditară cât și pe cale de infectare directă sau indirectă, a scăzut foarte mult, devenind aproape excepțională.

Accidentele aci au un caracter de distrugere fie prin ramoliment sclerizare sau atrofiere.

Nu există însă o lege absolută în succesiunea fazelor în sifilis, uneori accidentele pot fi foarte mult atenuate sau chiar dispărute, mai mult uneori infecțiunea primară poate fi așa de discretă încât bolnavul de sifilis să nu știe absolut de loc că este bolnav.

Evoluția sifilisului poate fi oprită sau în cel mai rău caz

JALNICĂ ADUNARE,

În numele „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” am trista însărcinare de a exprima aici, lângă sicriul lui Vasile Stroescu, jalea adâncă de care este cuprins sufletul poporului din Ardeal în clipa, când pleacă din această lume de țărână spre plaiurile veciniei unui dintre cei mai mari binefăcători ai săi.

În timpuri de grea încercare, când urgia guvernelor maghiare dela Budapesta începuse a se năpusti tot mai violent asupra veștii suferințe a poporului nostru, amenințând cu estirpare modestă lui așezăminte religioase-culturale, generosul boier basarabean Vasile Stroescu s'a ivit printre noi ca un trimis al lui Dumnezeu aducându-ne, nu numai puternice cuvinte de încurajare în lupta noastră defensivă, ci și îmbelugate mijloace de ajutor material, de sprijin bănesc.

Nu cred să fi fost vre-o școală sau biserică românească strămutată, ai cărei slujitori făcând apel la dărnicia lui Vasile Stroescu, glasul lor să fi răsunat în deșert. Dinpotrivă, darurile și ajutoarele lui se revărsau în toate satele, ca o rouă cerească, menită să învieze arșița sufletelor ajunse uneori în pragul desăneșirii. Această dărnicie împărătească devenise proverbială în tot cuprinsul Ardealului și Banatului, în așa măsură încât unii dintre preoții satelor noastre începuseră a o compara cu aceea a marelui ierarh Nicolae dela Mica Lichieș. Alții neputându-și explica îndeajuns taina unei dărnicii cu totul nelimitate, din partea unui singur om, puneau la îndoială însăși existența fizică a lui Vasile Stroescu și erau aplicați a crede că acest nume ilustru ar fi fost inventat de către organele de conducere ale României libere, spre a-și putea strecura sub vălul lui ajutoarele și subvențiile necesare pentru salvarea instituțiilor culturale și religioase ale fraților subjugăți.

Marele boier Vasile din Basarabia, cutreerând satele și orașele ardeleni, avea satisfacția deosebită de a constata, că toate darurile lui, fiind chivernisite cu înțelepciune, ajutau pretutindeni în mod real și efectiv. Erau întocmiți ca sămănța binecuvântată din Evanghelie, care n'a căzut între spinii, nici la marginea drumului, nici pe pietriș, ci în pământul cel bun, capabil să rodească roada înăsuțită și înmăliată.

Intreaga viață și munificența nepiduluită a mecenatului basarabean e o dovadă convingătoare despre nesguduia temelie a uniității noastre suferințiste în toate provinciile românești, în toate timpurile și împotriva tuturor cărmuirilor străine călătoare.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român” ai cărei crainici au reușit să poarte cuvântul acestei uniități suferințiste până în inima ținuturilor desrobite dintre Prut și Nistru, se închină cu sentimente de evlavie și recunoștință în fața mormântului deschis, în care se vor odihni de acum, ca niște moarte sfinte, osemintele neuitatului ei

binefăcător și vor afla „ușurare multă”...

Pentru binefacerile sale fără număr, Vasile Stroescu a fost învrednicit de Tatăl Ceresc să vadă cu ochii întâptuirea uniității noastre naționale-politice și să poată rosti în amurgul zilelor sale pământești cuvintele din rugăciunea dreptului Simion: Acum slobozeste Stăpâne pe robul tău în pace, căci văzura ochii mei mântuirea ta, care o ai găsit înaintea feții tuturor popoarelor, lumină spre descoperirea neamurilor și marire poporului tău dreptcredincios român.

Laras conflictul... imaginar

În privința presupusului conflict între dnii V. Goldiș și O. Goga ziarul „Biruința” scrie următoarele sub titlul de „Un conflict imaginar”.

Ziarele bucureștene, vestitele ziare din Strada Sărindar, tresaltă de bucurie pe imaginatul motiv, că „disensiunea Goldiș-Goga ia proporții. Cu un adevărat potop de amănunte, toate „foarte precise”, numitele gazete știu decăteori dl Goldiș se uită chiondorăș la d. Goga, și decăteori d. Goga se face verde de neceaz pe dl Goldiș, care, vedeți dvoastră, nu face altceva decât „să pună mâna pe Ardeal”...

Ne aflăm, astfel, în fața unei încercări de intrigă proastă, așa cum numai grauri și honigmanii naționalismului cu pistri și șii să urzească. Inspiratorii politici ai partidului național, aceia cari au călăuzit pașii dl Maniu și Vaida pe căile regionalismului și ale autonomismului, nu se pot consola că cele mai bune elemente ale Ardealului s'au adunat în jurul steagului partidului popular, pentru a contribui prin fapte la cimentarea vieții noastre de stat. Și fiindcă d. Maniu pierde neconștient terenul în Ardeal, întristații săi amici din strada Sărindar cred, că vor salva partidul național de la pierdere cu ajutorul unor născociri neroade.

Nu mai că honigmanii, ca și graurii se cam înșeală. Ceeace a strâns la un loc pe atâția oameni de valoare ai Ardealului nu este o chestiune de ambiție, și nici de patronații sau exploatații politice, în concesiune exclusivă. Ardealul își cerea dreptul la viață, printr-o colaborare armonică în ansamblul vieții publice. Or, partidul național, care a făcut până acum politică de continuă negațiune, nu mai mulțumește, și cei ce se rup dela el astăzi se regăsesc cu cei ce au înțeles de mai de mult, că dela conducerea partidului național nu se mai poate nădăjdui nimic bun.

Desigur, că patronii ziarelor din strada Sărindar n'au de unde să știe aceste lucruri, și nici nu pot înțelege sensul istoric al reacțiunii, care se produce astăzi în toate straturile sociale ale Ardealului. De aceea i dau înaintea cu „conflictul” și „disensiunea”, chiar cu riscul de a cădea în ridicola situație în care se pune „Adevărul”, publicând în pag. treia un reportaj plin de stupide fantezii, iar în pagina patra a aceluiaș număr desmintirile categorice ale dlui Goldiș.

certitudine absolută, dacă acel ce-a urmat tratamentul complet și nu mai are nici accidente și nici examenele de laborator pozitive, că este completamente în afără de orice pericol. Cuvântul „vindecă”, în asemenea condiții nu se poate pronunța decât cu foarte multă băgare de seamă. În câteva cuvinte trebuie să se declare categoric, oricărui individ care-a fost infectat că trebuie să se supravegheze cât mai mult timp.

Infecțiune primară trebuie cât mai precoce și mai precis diagnosticată. Dacă unuia care se află în stadiul primar al boalei i se aplică tratamentul imediat, boala este ștrangulată chiar în fașe și individul are foarte șansele să fie în afără de orice pericol. Asupra fazei secundare însă individul trebuie să aibe toată atenția, atât pentru motivul că contagiozitatea este la maximum cât și pentru motivul că accidentele și pot pune

Pădurea stă pe gânduri și cată spre pământ,
Din nori țârâte ploaia,
Ca suspinări oftate, trec adieri de vânt;
Din pomi, frunza lovită de ploae, se desprinde
Lumina tot descrește,
Spre alte orizonturi, o pasăre plutește
Se'neacă dealu'n ceață, văzduhul tot e vânt,
Orașul pare-o criptă pe-un uriaș mormânt.

Pe drumul dintre sate se vede un pîlc de care
Cum se topeșc în ploaia mîruntă și posacă;
La margine de cale, o salcie și desbracă
Podoaba sdrențușă de-atîta vînt și moare
Cu brațele plecate. Prin parcuri trandafirii
Se' nchină și oftează de dragul unui soare
Apus de șapte zile... Tot satul e-o ruină...
Belșugul dintr-o vară stă îngropat sub apă,
Iar vîntul negăsindu-și odihna... tot suspină.

AL. NEGURĂ

Aradul în preajma unor mari evenimente muzicale

Cântarea României și Opera Română din Cluj la Arad

Viața muzicală, destul de intensă a orașului nostru și anul acesta și-a păstrat nota internațională. Artiști germani, cehi, maghiari, ruși, polonezi și chiar și americani s'au perindat pe scena elegantului Palat Cultural, lăsând în urma lor impresii și amintiri neperitoare dar uneori, și acele ale desamăgirii. În schimb manifestările artei muzicale românești ce devin tot mai rare le putem enumera aci, fără a uza de prea mult spațiu: Quartetul Regina și reprezentațiile artiștilor fondatori dela Opera Română din București. Atât. Nu ne mai vin marșele: Enescu, Papazoglu, Atanasiu Niculescu—Basu și ceilalți artiști cu renume internațional, din simplul motiv, că publicul nostru românesc, care atinge impozantă cifră de 30.000 de suflete ani de-a rândul le-a manifestat o indiferență glacială. Am văzut doar la Enescu și la concertul coral al „Cântării României” câte o sală arhiplină, dar și atunci, numai grație aportului dat de amatorii minoritari. Iată cauza, pentruce vecinele Timișoara și Oradea-Mare își au partea lor fiecare an din evenimentele muzicale românești, iar Aradul este ocolit — și cu drept cuvânt — cași un oraș sub carantină contaminat de nepăsarea — egală cu disprețuirea — față de arta noastră națională.

Să înceteze această stare, care numai fală nu-i face Aradului, mândrul focar de până eri al culturii strămoșești

În curând — la 23 Mai — unul dintre puținii, cari au plecat mulțumii dela noi, dl Marcel Botez, apriatul dirijor al reuniunii corale „Cântarea României”, să întoarcă în inșlocul nostru.

pe calea cea bună. Faza această se caracterizează printr'o durere de cap care ne dă senzația că avem o cască în cap și durerile survin mai ales spre seară și noaptea Bolnavul are o depresiune psihică și morală, pe care n'o avea înainte, el devine abătut, melancolic, neglijent. I se schimbă caracterul. Are senzații de slăbiciune, de frig, suferă de palpitații, de insomnie și n'cepe să slăbească, iar tegumentele devin din ce în ce mai palide, constatându-se uneori o anemie foarte pronunțată. La alți bolnavi se poate constata lipsa poftei de mîncare, turburări din partea aparatului digestiv fără nici o cauză apreciabilă, dureri nevralgice, dureri osoase sau musculare care de multe ori sunt confundate cu un reumatism sau altceva. În fine sunt alții la care această fază are un caracter foarte acut cu urcarea temperaturii până a 39 grade.

Dr. Gr.

Toamnă

TATĂLUI MEU

Presă în Japonia

Tiraj de milioane exemplare — Redactori cu sutele
Porumbeii călători și presa.

To Matsuo și Takayashy Oshima. Primul este proprietarul celui mai răspândit ziar japonez „Jokodzu Choho” ce apare la Tokio, al doilea, un redactor al său, pe care îl poartă în voiaj, plătindu-i toate cheltueile.

Luni noaptea au soșit, în drum spre Constanța la Arad, venind dela Budapesta. Fără să-i cunosc și călăuzit numai de instinctul gazetărilor, am întâmpinat pe cei doi străini pe peronul gării, aflând dela danșii interesante lucruri despre tehnica gazetăriei japoneze și impresiile lor culese în Europa.

Japonezii nu cunosc România

Prima întrebare, ce o pune gazetărilor unor oaspeți veniți de departe nu poate fi alta decât: ce ați auzit despre România, despre viața ei culturală s m. d.?

„Ca să fiu sincer, vă marturisesc — răspunse dl Takayashy Oshima, redactorul — despre România, nu știm aproape nimic. Doar atât, ce se învață în școală: că România este poarta Orientului; din rășboi a eșit cu teritoriul său dublat și este una dintre cele mai bogate țări din lume.

În urma impresiilor ce le voi culege în voiajul nostru, voi scrie însă o serie de articole despre țara Dv., cari desigur vor contribui la popularizarea României în țara Crisantemelor.”

— Itinerarul nostru? Am stat zece zile la Londra, două zile la Brunelles, iar în drum spre Orient am cutreerat, oprindu-ne câte o zi-două în fiecare localitate, Amsterdam, Berlinul, Praga, Viena și Budapesta. Plecăm la București, iar de acolo, prin Constanta Constantinopol, Athena în Italia, reîntorcându-ne din nou la Londra. Acolo ne vom imbarca spre Statele Unite.

120 de redactori

Dl To Matsuo, care asista tăcut la convorbirea mea angajată cu redactorul său, preia firul, dându-mi amănunte interesante asupra presei din Japonia.

— Ziarele din Osaka și Tokio nu pot fi comparate înceea ce privește tirajul, cu ziarele europene. La noi, un ziar mai răspândit, apare zilnic în un milion și jumătate de exemplare. În Europa poate ziarele londoneze se apropie de această cifră.

— Japonezii sunt pasionați cititori. Numai astfel s'a putut desvoltă presa noastră într'o așa măsură. Lucrăm cu o adevărată armată de redactori, reporteri și corespondenți, Clădirea, care adăpostește redacția, administrația zi-

arului meu, are șase etaje. An 120 de redactori, iar administrația centrală ocupă 460 de persoane. Aparem zilnic în 10 pagini, în formatul ziarului „Temps” având de obicei 4—5 pagini de publicitate.

— La noi nu se cunoaște sistemul „abonamentului.” Cititorii plătesc costul ziarului tot la trei luni, ulterior.

Porumbeii ștăfete...

Lucrăm cu un aparat administrativ foarte mare. În schimb facem tot posibilul ca să ținem încordată ambiția redactorilor noștri și să infiltrăm în ei dragostea față de ziar. Redactorii noștri, primesc de două ori pe an, în Ianuarie și Iulie o gratificație, care este cel puțin leafa pe două luni, neputând întrece însă suma salariului anual. Pe lângă acesta, fiecare redactor este trimis cel puțin odată pe an, în voiaj pe cheltueile noastre.

— Avem corespondenți aproape în fiecare comună. În redacția mea 20 de oameni nu fac toată ziua altceva, decât notează știrile date prin telefon. Dacă un reporter pleacă în regiuni, unde nu avem telefon, duce cu sine o colivie cu porumbeii ștăfete, prin cari expediază corespondența.

Cu toata, că industria presei s'a desvoltat în proporții uimitoare, ziarele să culeg cu mâna. Alfabetul japonez, foarte complicat nu poate fi redus la o mașină de culles. În schimb ziarul meu se tipărește cu 10 mașini rotative, fiecare din ea tipărind 150.000 exemplare pe oră.

În Tokio sunt 17 cotidiane mari, iar în întreaga țară 860. Ziarul meu apare de trei ori pe zi: dimineața, după amiază la orele 2 și seara la opt.

Punctualitatea apariției este viața ziarului la noi. Dacă o gazetă întârzie s'apară chiar numai cu 5 minute de ora sa obicinuită, nu se mai vinde nici 10%. Concurența e mare și astfel ziarele se iau la întrecere în ceea ce privește abondența și senzaționalitatea materialului cum și în privința timpului de apariție, după cum vă mai spusesei...

Între timp, șeful de tren a dat semnalul și acceleratul și-a reluat sberul cu cei doi confrăți din țara „Soarelui răsare” și a Crisantemelor, lăsându-mă să-i urmăresc cu gândul pe cei cu tiraj de milioane, sute de redactori și porumbeii ștăfete, dar mai cu seamă cu impresia despre gratificațiile și voiajurile pe contul direcției...

Statama

Atelierul de broderii, țesături și cusături naționale

al dnei

Cristina Săbău

Confecționează: cuverturi de pat, perdele, fețe de masă, lingerie etc. Specialități de batiste. Bogat asortiment de modele artistice pentru brodat. Imprimațiuni de modele pe pânză.

CUVÂNT LĂMURITOR

cătră Români ardeleni

Tribuna funcționarilor

Rostul șezătorilor culturale

Cuvântare rostită la o șezătoare culturală ceferistă

Există în viața satelor noastre românești un obicei — devenit tradiție — : acela al șezătorilor, în nopțile lungi de iarnă și se aud acolo, câte-toate : tinerii spun glume, desleagă ghicitori, iar cei mai sfătoși dintre bătrâni spun povești, al căror rost este întotdeauna, o învățătură mai mult pentru, viața de toate zilele.

În aceste seri de șezători, cârciumile sunt mai goale ca de obicei; gândurile răsfețe în mințile celor obișnuiți cu ele, cu un cuvânt, satul întreg își trăește clipele lui de adevărată liniște gospodărească.

Când șezătorile se sparg, tinerii și bătrâni se îndreaptă spre căminuri: cu mințile mai limpezi și cu o învățătură bună mai mult. Aproape același rost îl au și așa zisele șezători culturale. Din cei sfătuiți să le înjghebeze, fiecare din ei vine să-și aducă prinosul lui de înțelepciune și aci, ghicitoarea șezătorilor dela țară este înlocuită cu o anecdotă, sau schiță umoristică; iar sfaturile moșnegilor înțelepți: cu meșteșugul armonizării cuvintelor în versuri, cu narații expuse de cei înzestrați cu darul reproducerii frumosului. În localitățile unde Dumnezeu nu a fost sgârcit în a crea talente, șezătorile se mai bucură și de alte manifestații artistice, ca: muzică vocală, instrumentală, etc.

Pentru funcționarul c. f. r. șezătorile ar trebui să fie hrana lui de toate zilele, deoarece ei formând un nerv principal în existența statului, ca tot ce este principal, ei au nevoie de o continuă dezvoltare, ceiaze înseamnă: o educație aleasă. Organele instituției c. f. r. sunt cele dintâi elemente administrative, cari întâmpină streinătatea la granițe și s'ar putea zice că personalul unui tren de căători, este cartea de vizită a țării noastre și știut este că streinul ne judecă — în cele mai dese cazuri — după felul primei prezentări. Vechiul regat, înainte de războiu, se putea mândri cu personalul c. f. r. atât exterior, cât și cel din serviciile centrale. Afirm aceasta ca un vechiu funcționar în această instituție.

Războiul însă, care a distrus comori din chiar măruntaele pământului, era natural să secere și vieți de oameni — din nenorocire — mulți dintre aleși între aleși.

Funcționarul de după războiu, trebuie să recunoaștem cu durere,

că nu are pregătirea chemării zilelor de azi și acest fapt este cu atât mai trist că a coplesit toate straturile funcționărești: dela cei ale căror cabinete au fotografiile plușate, până la cel dela frâna vagonului.

Nu vrem să luăm în cosiderare, apostrofa zilnică — devenită azi formulă — că „așa se petrece în toate țările“, organele conducătoare au atâtă putere, deci să apuce taurul de coarne și să înceapă pregătirea funcționarilor de sub ordine, pentru a pune stavilă rețelilor cari continuă să se înmulțească.

Pregătirea nu poate fi alta decât hrana sufletească și în prinsul Regionalei noastre se simte, par'că dela o vreme, o oarecare tendință spre mai bine; rămânând să se vadă dacă cei mulți vor ști să dea sprijinul celor prea puțini.

„Tot începutul este greu“ zice un proverb românesc, dar nu știu de ce — aproape toate începuturile dela războiu încoace — n'au avut continuări fericite! Să fie lipsa aceluia mare spirit de ficiu? Vor fi oare cei puțini, atât de egoiști, în dauna celor mulți și lipsiți de orice fel de îndrumare? Să nemulțumescă acești umili oameni pe mai marii lor într'ată, încât să nesocotească îndreptarea care ar rezulta în urma dezvoltării intelectuale? Nu pot crede nici una din toate aceste întrebări și starea de azi o socotesc rezultanta semiculturii celor interpuși între cei de sus și prea de jos.

Dacă această stare de fapte este avantajoasă unora, pentru a înlătura putregaiul, trebuie dat drumul faptelor.

Să li se dea cât mai grabnic posibilitatea deslegării înțelepciunilor tipărite în cărți, căci numai atunci vor putea înțelege și ei nenorocita stare de fapte, care apasă tot mai greu pe umerii lor și în bună parte și a celor mari. Să li se dea cartea sfătuitoare de bine și deslegătoare stărei spiritelor și să poată astfel înlătura din preajma lor minciuna învrăjbitoare între frați și dăunătoare existenței noastre de stat.

Ca prim început, mă înscriu la viitoarea bibliotecă ceferistă cu un număr de 50 de volume, pe care le predau conducătorilor acestui cerc și să dea Dumnezeu ca acest început să găsească pilde mai genoroase; și în scurtă vreme bibliotecă ceferistă din localitate să poată fi socotită ca o comoară de izvoare culturale și de adevăruri înțelepte, pentru a ne putea da instituției — ai căror factori suntem cu toții — viitorul funcționar conștient, de ceea ce ar trebui să fie.

Pentru germani Nauheim

Pentru români Băile Lipova

Izvoarele ferruginoase bogate în acid-carbonic și radium sunt predestinate să vindece cu succes:

1. Boalele Cordului și a vaselor sanghine, arterioscleroză, etc.
 2. Boalele de femei (ginecologice) inflamațiuni cronice la ovar și adnexă.
 3. Reumatizm.
 4. Neurastenle și boale nervoase.
 5. Boalele organelor de digestiune și a sângelui (anemii, etc.).
 6. Boalele rinichilor și a căilor urinare.
- Hotelurile și Băile sunt deschise dela 1 Mai până la 15 Octombrie.
- Cereți prospecte! **Dircețiunea Băilor Lipova** (lângă Arad)

litică aveau să smulgă în stârșit steagul partidului național-român din Transilvania din mâna unei conduceri, care și-a pierdut timpul și toate energiile în pertractări interminabile, devenite proverbiale în fuziunile și confuziuni cu fracțiuni și resturi de partide, cari nu-i puteau aduce decât situațiuni penibile și soluțiuni ridicole ca acelea, pe cari conducerea din București le-a luat cu câteva zile și chiar cu câteva ore înainte de numirea noului guvern.

În asemenea împrejurări subsemnații, cari prin cunoscutul memoriu — înaintat la sfârșitul anului 1924 d-lui Iuliu Maniu și rămas până în ziua de azi fără nici un răspuns — ne luaserăm libertatea de acțiune, revendicându-ne dreptul de a eugeta și acționa la momentul oportun, cum ne vor sfătui interesele țării și ale partidului, iar nu cum ar dori să ne dicteze ambițiile sau capriciile personale ale unei conduceri incapabile de acțiuni hotărâte, — ne-am simțit datorii a lua înșine greaua sarcină de a salva ceea ce mai putea fi salvat din ruina, spre care împinsese vecinica ambiguitate a d-lui Iuliu Maniu, vechiul și gloriosul partid național român din Ardeal.

Față de învinuirile copilărești de „lovitură pe la spate“ sau chiar de „trădare“ (ca în piesa lui Caragiale) și alte afirmațiuni cu totul gratuite, ținem să accentuăm că până în ultimul moment, noi nu am făcut nimic, spre a împledeea, dîmpotrivă am făcut totul spre a promova venirea partidului național la guvern, în colaborare cu cel țărănesc.

Ca dovadă amintim faptul că și în ceasul al 12-lea, am stărut prin hotărîrea noastră unanimă să se încheie acordul de colaborare cu țărăniștii fie la guvern, fie în opoziție, iar pentru cazul că acest acord nu se face — după cum nici nu s'a făcut — ne-am afirmat din nou dreptul și libertatea noastră de acțiune proprie, independentă de a conducerii, care nici în al 12-lea ceas n'a voit să înțeleagă, că trebuie părăsită metoda duplicității și înlocuită cu aceea a sincerității capabile de o hotărîre categorică și salvatoare. De altfel însuși d-l Iuliu Maniu a recunoscut în ultimul moment că interesele Ardealului nu mai permit ca provincia aceasta, așa de importantă în cuprinsul României întregite, să fie țărâtă pentru a 4-a oară în opoziție.

Credem că însuși d-l Iuliu Maniu va înțelege acum situația, ce a creat partidul nostru și dându-și seama de postulatul inevitabil ce i se impune, va trage consecința întregii serii de insuccese, pe care partidul național-român din Ardeal le-a înregistrat sub prezidenția D-Sale.

Criza prin care trece în clipa de față nu partidul însuși și conducerea sa de până acum, o considerăm ca un fenomen normal în viața oricărui partid. Ea nu însemnează după opinia noastră, decât schimbarea conducerii, trecerea steagului din o mână ostenită de pertractări în alte, care a reușit să deschidă partidului nostru calea spre a afirma și valorifica, spre binele său și al țării, prin acțiuni pozitive în politica României întregite.

Declaram solemn, că potrivit condițiilor de colaborare cu dl gen. Averescu la guvern, noi vom păstra intactă ființa, tradiția, structura și întreaga doctrină democratică a partidului național român din Ardeal fără a știrbi nimic din principiile și aspirațiile lui de legalitate, cărora nu vom lipsi a le da expresiune corăspunzătoare și prin o apropiată reorganizare a partidului.

După aceste lămuriri necesare față de potopul de insulte ale unei preținse „delegațiuni“ bucureștene, al cărei drept de a se pronunța în chestiunile interne ale partidului național român din Ardeal ne vedem nevoiți a-l contesta cu toată hotărîrea, facem un apel frățesc către toți românii Ardeleni doritori și capabili de a contribui la opera de fortificare și unificare națională a României întregite, să ne urmeze pe cărarea cea nouă a activității, părăsind chiliuțele strămte, în cari i-au ținut ca în temnițele robiei, pasivitatea de până acum a partidului național-român.

Asigurăm pe toți că între ceice ne vor urma și ajuta în munca noastră patriotică, nu vom face alta distincție decât aceea a cinstei, a capacității și a vredniciei personale. Orice alte considerațiuni, tie de ordin confesional sau social, vor fi cu totul străine de preocupările și de preferințele noastre.

Cine dorăște binele patriei române întregite, suntem siguri, că va da ascultare acestui apel frățesc și va prinde cu bucurie momentul spre a scăpa de coșmarul pasivității, care apăsa de atâtă timp partidul nostru din cauza unei politici lipsite de simțul realității, al prudenței și al prevederii.

Carpe diem!

5 April 1926.

Subsemnații membrii ai partidului național român din Ardeal, dând ascultare apelului, ce ni l-a făcut dl general Averescu, după ce a primit mandatul M. Sale Regelui Ferdinand de a forma noul guvern, am primit să colaborăm cu partidul poporului în anume condițiuni bine stabilite.

La pasul acesta ne-a îndemnat mai întâi simțul de datorie patriotică față de neamul și statul român integral, apoi și grija de a nu lăsa Ardealul orfan, lipsit și în noul guvern de reprezentanții săi firești, cum s'a întâmplat să fie în vechiul guvern.

Din moment ce dl general Averescu nu mai cerea, cum ceruse în primăvara anului 1920, fuziunea partidului național român din Ardeal cu partidul poporului de sub conducerea D-Sale, ci admitea principiul colaborării la guvern a acestor două partide, apelul ce ni s'a adresat nu putea fi respins decât cu periclitarea gravă a intereselor specifice ardelenesti, cari ar fi rămas și de astădată expuse unor suferințe tot așa de grele ca și ale ultimilor patru ani de guvernare liberală.

De altă parte opera unificării sufletești ar fi rămas și ea împiedecată și zădărnicită, spre enorma pagubă a intereselor generale românești. Prăpastia, pe care conducerea de până acum a partidului, în lipsa ei de prevedere politică, a izbutit să o adâncească între fiții poporului nostru de o parte a Carpaților și de cealaltă, s'ar fi lărgit tot mai mult prin continuarea acțiunilor negative și uneori chiar destructive, cari au semănat în ultimii 6 ani atâtă amarăciune în sufletele românilor ardeleni slăbindu-le încrederea în vitalitatea statului național, amorțindu-le și anihilându-le forțele productive, prin cari ar fi fost datorii să-și aducă cu toții contribuția lor reală la opera de consolidare a României întregite.

Noi am văzut cu mâhnire conducerea de până acum a partidului național luând o serie de măsuri greșite, ale căror consecinți fatale nu puteau să întârzie. Una dintre aceste măsuri a fost ireparabila greșală din toamna anului 1922, când conducerea partidului, într'un moment de gravă miopie politică, interpretată și ca dovada unei lacune în sentimentele ei naționale și patriotice, a împiedecat Ardealul de a participa cu tot elanul și cu toată bucuria la încoronarea dela Alba-Iulia. Dela acest eveniment unic în istoria milenară a poporului nostru, oricare partid politic ar fi putut lipsi numai partidul național român din Ardeal — nu. Prin această atitudine ostilă, antipatriotică și neromânească calea partidului spre un rol de guvernare în România întregită era tăiată cel puțin pe timpul, cât acest partid consimțea să rămână sub conducerea, care a săvârșit această greșală neertată. Conducere ajunsă mai târziu să regreta ea însăși acest act împolitic de o gravitate cu totul excepțională. Se știe, cât de sinistru a fost interpretată această absență demonstrativă atât în cercurile politice din țară, cât și peste graniță. A urmat apoi atitudinea de vecinică șovăială și duplicitate a aceleiași conduceri, care impunea membrilor săi o participare mai mult demonstrativă la lucrările parlamentare și îi împiedeca aproape sistematic dela una activă, în care să fi putut aduce toată priceperea și munca lor ca o jertfă închinată pe altarul patriei. Năzuințele de a crea un partid național țărănesc ca o forță de contrapondere a vechiului partid național-liberal și de alternare la guvern cu acesta au fost de asemenea zădărniciți din partea conducerii șovăitoare și prea mult stăpânite de ambițiile personale ipertrofiate ale unor oameni, cari n'au înțeles aproape niciodată să subordoneze intereselor generale orice poftă și dorință de ordin personal. Nici declarațiunile răsunătoare, făcute de această conducere a partidului cu privire la o proiectată anulare a constituțiunii din 1923 și a legilor de organizare în legătură cu dansa, nu au fost de natură de a sporii prestigiul acestei conduceri; dîmpotrivă l-au micșorat și l-au compromis cu desăvârșire.

Noi ne-am făcut adeseori datorii de a cerca să împiedecăm asemenea manifestări juvenile ale partidului. Cuvântul nostru n'a fost însă luat în seamă. Târziu de tot a ajuns și conducerea critică de noi cu graiul și în scris, să constate — cu târzie călîntă — cedificulți insurmontabile a aruncat în calea partidului prin toate actele sale din primăvara anului 1922 și până în timpul de față. În săptămânile din urmă unii dintre cei mai războinici și mai radicali conducători ai partidului au început să bată pragurile liberale, să ceară audiențe și întâlniri spre a face penibili declarații de retractare, palinodii compromițătoare.

Totul era însă acum prea târziu.

Logica implacabilă a evenimentelor și psihologia amintitelor atitudini lipsite de serioșitate și de perspicacitate po-

V. Goldiș m. p. I. Lupaș m. p. I. I. Lăpedatu m. p.

Carol B. Reich Fii

Casa fondată în 1874

Fabrică de cânepă și de frânghii.

Biroul și magazia: ARAD, Bulevardul Regina Maria 15. - Telefon 649.

Cânepă dărăcită, cânepă peptănată, călți de cânepă
Articole de frânghie pentru agricultori.

Otgoane pt. transmisiuni din cânepă, și din manila rotunde și patrate, funii pt. garnituri rotunde și patrate, funie pt. plute și trunchiuri de lemne, chingă pt. mori în 2, 4 și 6 straturi.

Furtun de cânepă.
Prelate impermeabile.
Saci pt. cereale și făină.

Sfori de legat și cursut.
Torturi de cânepă.
Năvoduri.

Prețurile cele mai estine.

